

ČASOPIS ŠTUDENTOV UNIVERZITY VETERINÁRSKEHO LEKÁRSTVA
A FARMÁCIE V KOŠICIACH

ARDO

ČÍSLO 2 - ROČNÍK 10

OBSAH

Zoologické záhrady tak trochu inak	2
Deň ošetrovateľa v ZOO	3
Pohľadom veterinárneho lekára pre ZOO v Zlíne	6
Malkia park	10
Miniprasiatko... existuje vôbec?	14
Šelma maznáčik	16
Health of captive raptors	17

Milí čitatelia,

letné lúče sa pomaly a isto utiekajú k podaniu demisie, no a my? My začíname rozoberať a kalkulovať skúsenosti, príhody či v skratke všetko to, čo nám ponúklo tohtoročné leto. Za normálneho behu udalostí tento čas zvykne bývať aj útočiskom mnohých z nás pri voľbe formy oddychu. Cestujeme za účelom spoznávania prírody, kultúry, špeciálne jedla, a možno histórie určitej krajiny. Často ide o honbu za exotikou a toho, čo nám nie je ľahko dostupné. O exotiku sme boli tohto roku zľahka ukrátení, samozrejme, z pochopiteľného dôvodu. A síce, situácie týkajúcej sa pandémie a Covidu-19. Rozumiem, nie všetko býva len o dovolenkách a oddychu, no domnievali sme sa, že číslo časopisu Ardo s exoticky ladenou témou by mohlo byť šťavnatým a kalorickým osviežením všedných dní. Prajem príjemné čítanie!

Dear readers,

summer vibes are uncompromisingly and resolutely fading away and what is that supposed to do with us? Some of us are about to start our personal analysis and summary of what this year's summer has brought us so far and perhaps its pros and cons. In normal run of things most of us used to search for some form of relax eventually in this part of a year. In our potential summer destination what interests us the most is its nature, culture, food especially, and perhaps history. Sometimes we are looking for something rather exotic. Due to pandemic and situation with Covid-19 our wings were tied up a bit. Obviously, it is not all about vacations and relaxing but we thought it would be nice to bring out a piece of our magazine with rather EXOTIC issue. Hope you will enjoy the read!

ZOOLOGICKÉ ZÁHRADY TAK TROCHU INAK

História a súčasnosť: Než začneme, poďme sa pozrieť na to ako ZOO vyzerali kedysi. Prvotné počiatky a predchodcovia ZOO boli zvernice zriaďované šľachtou a panovníkmi. Prvá zmienka o „zoologickej záhrade“ alebo presnejšie zvernici s africkou faunou siaha až do Egypta (3,5 tisíc rokov pred naším letopočtom). V skoršom období nachádzame zvernice aj v Číne, Rímskej ríši a u Aztékov. Bohatá vrstva si v každej civilizácii potrpela na ohradené areály s exotickými zvieratami a rastlinami, a samozrejme, aj so stovkami pracovníkov, ktorí sa o celé zariadenie starali. Moderné ZOO vznikli v Európe počas osvietenstva, môžeme hovoriť o ZOO vo Viedni (Tiergarten Schönbrunn, *1752), v Madride (*1775) a v Paríži (*1795). Tieto parky sa čoskoro stali otvorenými pre verejnosť a za čias kolonializmu vystavovali dokonca aj ľudí, aborigénov/ domorodcov, privezených z exotických kolónií daného impéria. Modernú funkciu ochrany ohrozených druhov zvierat nadobudli ako prvé európske ZOO, čo bolo až v 19. storočí. Dovtedy fungovali len ako prezentácia kráľovského stavu a bohatstva. V dnešnej dobe podľa EAZA, Európskej Asociácie ZOO a Akvárií, nájdeme po celej Európe a na Blízkom východe viac než 300 akreditovaných inštitúcií zaoberajúcich sa chovom vzácnych zvierat, ich ochranou a edukáciou laickej verejnosti o nich. Okrem týchto aktivít EAZA udržiava určitý štandard kvalitného vzdelania ošetrovateľov v ZOO. V USA nájdeme obdobnú AZA, ktorá zastrešuje tamajších 230 ZOO a akvárií.

Ochrana „kultových“ druhov: Nebudem zachádzať do ochrany a chovu kultových zvierat ako sú ľudoopy, mačkovité šelmy, nosorožce a iné. Každé takéto zviera si zaslúži vlastný článok a náhľad do jeho problematiky. Možno by za zmienku stál názor, s ktorým som sa stretol (ale neoveril som si ho takže ho berme

s rezervou), že drvivá väčšina „sibírskych“ tigrov chovaných v zajatí je vďaka malému počtu jedincov („vyčerpaný“ resp. malý genetický pool) a vyššej príbuznosti prakticky neschopná záchrany svojho poddruhu v prírode. Za zmienku stojí aj nepríjemný fakt, že benevolentný prístup niektorých výkonných zložiek v krajinách V4 poskytuje priestor pre nelegálne obchodovanie s tigrami, respektíve časťami ich tiel pre svetový trh (icjk.sk: Tigre ako tovar: Na stope nelegálnemu obchodu...; Holcová a kol.; 2020). Nájdú sa aj ľudia, ktorí budú ospravedlňovať a racionalizovať fotky pseudocelibrít z Instagramu s tigríčkami a argumentovať to ako slobodu občana a možnosť chovať hocikaké zviera za splnenia podmienok Vyhlášky o chove nebezpečných živočíchov... Taktiež, aj keď sa stavy napr. niektorých poddruhov goríl v prírode za posledné roky zvyšujú, pri tak malom počte jedincov a izolovaných populáciách vedci hovoria o nevyhnutnom inbreedingu a s ním spojenými komorbiditami vedúcimi k vyhynutiu celého poddruhu. Pokiaľ do toho nezasiahne opäť človek...

Iný pohľad na dôležitosť ZOO: Spomenuli sme si obľúbené exotické zvieratá, ktoré vďaka ZOO môžeme vidieť naživo, aj keď žijeme na druhej strane planéty. Verejnosť samozrejme reaguje na negatívne správy o kritickom stave

populácií tigrov, goríl, nosorožcov... Aj vďaka živému „stretnutiu“ v ZOO sa každý empatickejší človek vie s ohrozeným zvieratom akosi lepšie stotožniť. Zoberme si aj menšie živočíchy ako sú obojživelníky a bezstavovce. Iba mizivá časť verejnosti vie, že desiatky druhov slimákov (22 druhov rodu *Partula*, 2 druhy „dočasne vyhynutých“ bermúdskeho *Poecilozonites*), niekoľko druhov mlokov (napr. veľmlok japonský – *Andrias japonicus*), desiatky druhov žiab, viacero druhov pavúkov (*Poecilotheria metallica*, *Hogna ingens*), pakobyliak (*Dryococelus australis*), chrobákov (*Dynastes hercules hercules*) a motýľov sa podarilo zachrániť vďaka iniciatíve a programom ZOO svetového formátu (ZOO Jersey, ZOO Bristol, ZOO Londýn). ZOO si totiž popri chove spomenutých „kultových“ druhov zabezpečí dostatok financií a vlastné ľudské zdroje na chod záchranných programov

aj pre takéto „menej atraktívne“ skupiny. To je niečo, čo prírodovedné a záchranné stanice, často vedené rovnako vzácnymi a motivovanými ľuďmi, niekedy nedokážu samé zabezpečiť a potrebujú pomoc zvonku. Zámerne som nespomenul vtáky, plazy a cicavce, pretože o zachránených druhoch (a že ich nie je málo!) si vieme informácie dohľadať ľahšie a svetové médiá ich aj oveľa radšej zverejnia. Preto som do zátvoriek uviedol aj latinské názvy, ak by si niekto chcel dané živočíchy dohľadať. Aj keď tieto zvieratká nemajú farebný huňatý kožuch alebo roztomilý vzhľad, je to krásna vizitka dôležitosti ZOO.

Foto:

<https://www.epochtimes.cz/2011021216208/ZOO-Schonbrunn-opat-najlepsia-v-Europe.html>

Filip Repta

DEŇ OŠETROVATEĽA V ZOO

Určite každý z Vás už navštívil Národnú zoologickú záhradu v Bojniciach, ktorá bola pre verejnosť prvýkrát otvorená 1. apríla 1955. Národná ZOO Bojnice je jedinou štátnou zoologickou záhradou v SR, jej zriaďovateľom je Ministerstvo životného prostredia SR. V rámci svojich aktivít vystavuje živé exponáty, chová ohrozené druhy zvierat, výchovne a edukačne vplýva na verejnosť v oblasti životného prostredia a ochrany biodiverzity, spravuje národné záchytné centrum pre zhabané a zaistené živočíchy, odborní pracovníci aktívne spolupracujú s orgánmi CITES, či Štátnou ochranou prírody SR, zabezpečuje trvalú starostlivosť o hendikepované živočíchy v rámci prevádzky rehabilitačnej stanice pre zranené vzácne živočíchy z prírody a v neposlednom rade poskytuje návštevníkom relax a oddych. Neoddeliteľnou súčasťou chodu zoologickej záhrady sú ošetrovatelia, ktorí sa starajú o zvieratá, kontrolujú ich zdravotný stav a zabezpečujú im welfare.

V článku by som Vám rada opísala ako prebieha deň ošetrovateľov jednotlivých zvierat v Bojníckej ZOO:

Starostlivosť o opice

Ošetrovatelia primátov sa starajú o tieto druhy: Gibon zlatolíci (*Nomascus gabriellae*), Gueréza plášťiková (*Colobus guereza*), Lemur vari čiernobiely (*Varecia variegata variegata*), Lemur vari červený (*Varecia variegata rubra*), Lemur tmavý (*Eulemur macaco*), Tamarín pinčí (*Saguinus oedipus*), Tamarín červenobruchý (*Saguinus labiatus*), Kosmáč trpasličí (*Cebuella pygmaea*) a Orangutan bornejský (*Pongo pygmaeus*).

Každé ráno po príchode do ZOO si ošetrovateľ odomkne návštevnícku miestnosť a skontroluje opice, či je všetko v poriadku a či sa v noci nenarodilo mláďatko. Potom smerujú do zadných priestorov kde si všetko odomknú. V kuchyni si nachystajú raňajky pre opice a idú na krmnu chodbu. Na raňajky dostávajú opice granule. Pri kŕmení si ešte raz všetko skontrolujú vizuálne, či sa prišli všetky opice nažrať a či sú v poriadku. Po kŕmení sa ošetrovatelia vracajú do kuchyne, kde si chystajú krmnu dávku na polovicu dňa. Po prichystaní kŕmnych dávok sa vracajú späť na krmnu chodbu, kde si postupne vyberajú opice a čistia výbehy, skontrolujú trus, či je všetko v poriadku, či všetko zožrali. Zvyšok dňa sa venujú tréningom a príprave na veterinárne vyšetrenia. Vyrábajú im rôzne hračky alebo chystajú ohryz z vetvičiek, druh gueréza plášťiková (*Colobus guereza*) potrebuje ohryz každý deň. Na zimné obdobie ošetrovatelia chystajú mrazený ohryz do sáčkov.

Orangutan bornejský – *Pongo pygmaeus*

Orangutan (*Pongo* spp.) je jediný ázijský zástupca ľudoopov. Spolu so šimpanzom, bonobom a gorilou patrí k našim najbližším príbuzným. Tento ľudoop prejavuje veľký pohlavný dimorfizmus: samec meria okolo 1,5 m, môže mať hmotnosť 90 až 100 kg. Vďaka dlhým predným končatinám, ktoré mu siahajú až po členky a v rozpätí dosahujú až 2,4 m, pôsobí dojmom veľkého siláka. Hlavným poznávacím znakom dospelých samcov sú výrazné kožné záhyby na bokoch líc. Samica váži približne 40 kg, čo je asi polovica hmotnosti samca. Slovo Orang Utan znamená v malajčine „lesný človek“. Živí sa prevažne ovocím v korunách stromov. Orangutany sa vyskytujú iba na ostrovoch

Borneo a Sumatra. V zoologickej záhrade sa nachádza samica orangutana Nanga a samec Jago. Odchovali jedno mláďa – samčeka menom Kiran. Keď sa Nange narodilo mláďa, nevedela ako sa má o mláďa postarať, čo s ním má robiť, bol hladný a plakal. Ponúkala ho ošetrovateľom, aby mu dali ovocie alebo sa oňho postarali. Nanga nikdy nevidela ako sa odchováva mláďa, ale materinský pud sa u nej nakoniec prejavil. Je nežiaduce odchovávať mláďatá ošetrovateľmi, lebo jedince odchované ľuďmi majú problém s rozmnožovaním a skupinovým chovom. Takéto jedince sa ťažko začleňujú do skupín. Hierarchia je v skupine dôležitá. Keď mladé samce dospievajú, je potrebné ich umiestniť preč, lebo si nárokuje na samice. Vznikajú konflikty, ktoré môžu viesť až k smrteľným zraneniam. Tomu sa snažia vyhnúť. Preto aj mladý Kiran bol premiestnený do ZOO Rostov on Don v Ruskej federácii.

Výbeh orangutanov je obohatený o automat na oriešky a sušené ovocie, ktoré ak chcú zožrať, musia si ich paličkami vyšpárat. Na zábavu majú k dispozícii hlavolam a psie interaktívne hračky, dostávajú deky, aby sa mohli prikryť. V letnom období dostávajú zmrzlinu z mrazeného ovocia a rôzne ovocné šťavy.

Všeobecne, primáty sú náchylné na ľudské choroby, obzvlášť pri orangutanoch si musia ošetrovatelia dávať pozor. Ak cítia, že sú nachladnutí, alebo majú iné príznaky ochorenia, chodia v rúškach. Pri zvýšenej teplote ich musí zastúpiť iný ošetrovateľ.

Starostlivosť o rysy

Rys karpatský (*Lynx lynx carpathicus*) je naša najväčšia mačkovitá šelma, ktorá žije v lesoch Malých Karpát (*Rys karpatský*). Dožíva sa 20 rokov. Národná zoologická záhrada Bojnice sa významným podielom zasluguje o výskum, ochranu a reintrodukcii rysov v západnej a strednej Európe.

Poddruh chovaný v našej ZOO je známy predovšetkým z karpatských hôr. Vyznačuje sa svetlošltou až červenasto – žltou srstou s výraznými tmavohnedými škvrnami a pozdĺžnym pásom na chrbte. Má pomerne malú okrúhlu hlavu so špicato zakončenými ušnicami. Dorastá do dĺžky 80-100 cm a hmotnosti do 25 kg. Jeho

prirodzeným prostredím sú husté zmiešané alebo ihličnaté lesy, kde loví predovšetkým cicavce do veľkosti srnca a rôzne druhy vtákov. Žije samotársky a skryto.

Revír dospelého rysa môže mať až 30 km². Obdobie rozmnožovania pripadá na február až marec. Po gravidite 65-74 dní samica rodí najčastejšie dve mláďatá. Stav populácie rysa na Slovensku nie je presne známy, odhaduje sa na okolo 300 jedincov. V ZOO sa podaril prvý odchov rysa ostrovida v strednej Európe v r. 1962. Starostlivosť o rysa prebieha počas dňa nasledovne:

Skontroluje sa zdravotný stav zvierat, nasleduje kŕmenie a vyčistenie výbehov od trusu a zvyškov potravy (kostí). Kŕmnu dávku tvoria rôzne druhy mäsa, ktoré sa obmieňajú. Jedálniček im spestrujú aj králikmi a holubmi. Na spestrenie dňa majú vo výbehu futbalovú loptu alebo im rozmiestňujú cudzie pachy (chlpy, vlnu) do výbehu na rozptýlenie.

Národnej ZOO Bojnice sa nachádza rehabilitačná stanica, kde zachraňujú a poskytujú zdravotnú starostlivosť a následnú rehabilitáciu poraneným a osirelým jedincom z voľnej prírody, ktoré sú po vyliečení vypúšťané do voľnej prírody.

Starostlivosť o slony

V našej národnej zoologickej záhrade sa nachádzajú dve slonice slona afrického (*Loxodonta africana*) Maja a Gula. Do Národnej ZOO Bojnice prišli 28. 8. 1984 ako dvojročné. Obe slonice pochádzajú z Afriky, konkrétne zo Zimbabwe.

O slony sa starajú štyria ošetrovatelia, pracovná doba začína o 7. hodine a končí o 15. hodine. Keď prídu do roboty, idú sa slonom pozdraviť, je to bežné aj v stáde vo voľnej prírode. Keď sa po dlhšej dobe slony stretnú, zdravia sa napríklad tým, že sa očuchávajú alebo si strkajú chobot do úst. Skontrolujú ich pohľadom, skontrolujú, či všetko zožrali z predošlého dňa a aký majú trus. Ráno sa vykydá, pozametá zem. Základ rannej dávky je seno a šrot, slonom sa postupne dohadzuje seno. Za ten čas, čo slony žerú, si ošetrovatelia obstarávajú ostatné teráriá, vyčistia klieťky a nakrmia korytnačky a surikaty, ktoré sa nachádzajú tiež v pavilóne slonov. Keď slony

dožerú, začnú ich čistiť metlou alebo oceľovými kefami od trusu a hrubej špiny. Po očistení slonov sa pozametá stojisko, priekopa, bazén a nakoniec sa priestor „vyvakuje“ (očistenie vodou). V lete sa vapkujú aj slony, aby koža bola čistá a lepšie prekrvená. Slony po očistení idú von. Počas pobytu vo vonkajšom výbehu s nimi cvičia ošetrovatelia pracovnú drezúru, aby sa uľahčila manipulácia s nimi, využívajú to aj pri veterinárnych prehliadkach. Dnu chodia potom na obedné kŕmenie, cez leto dostávajú seno ako základ, zelené krmivo – lucernu a nejakú zeleninu, ako je cvikla alebo melón. Po nažratí idú opäť von. Na spestrenie dostávajú ohryz, aby sa slony zabavili. Cez zimné obdobie sa im dávajú siete naplnené senom a rôzne hračky.

Starostlivosť o Antilopy bongo

Antilopa bongo (*Tragelaphus euryceros*) je najväčšia a pravdepodobne najkrajšia pralesná antilopa. Pochádza z Afriky, kde sa vyskytuje v dvoch izolovaných poddruhoch. Kým prvý obýva nížinné lesy západnej a strednej Afriky, druhý dnes prežíva v počte menej ako 80 jedincov výlučne v kenských horských pralesoch pohoria Mau Mau a Aberdare. V Ugande už vyhynul, rovnako aj na hore Keňa. Hlavnými príčinami silného poklesu jej počtov sú ničenie biotopov,

ilegálny lov pre mäso a trofejní lovci. Rohy majú obe pohlavia, ich špičky sú slonovinovo biele. Samce sú väčšie, tmavšie a so silnejším krkom a rohmi. Dožívajú sa okolo 20 rokov a dosahujú hmotnosť 240 až 400 kg. Zvieratá, ktoré sa nachádzajú v zoologickej záhrade, sú vlastným odchovom až na jedného samca, ktorý bol privezený z Francúzska.

Pri vstupe do chovného zariadenia sa ošetrovateľ vždy ohlási, aby tak upozornil zvieratá na svoju prítomnosť a nezľakli sa. Ráno ako prvé prebehne kontrola stavu zvierat, či je všetko v poriadku. Antilopy bongo sa krmia senom z lucerny, zeleninou, ovocím a v letných mesiacoch aj zeleňou. Zatiaľ čo sú zvieratá vo vonkajšom výbehu, vo výbehu ošetrovateľ vyčistí vnútorné priestory ubikácií. Vyčistené miesta sa nastelú slamou, pilinami a nanosí čis-

tú vodu. V letných mesiacoch sa antilopy schovávajú v prístrešku pred teplom. V zime, ak teplota poklesne pod mínus päť stupňov, sa zvieratá von nepúšťajú, aby neochoreli.

Dúfam, že sa mi podarilo v skratke priblížiť prácu ľudí, ktorí sa s láskou starajú v Národnej ZOO Bojnice o zvieratá. Je to neľahká a zodpovedná práca. Chcem im touto cestou poďakovať za ochotu a čas, ktorý mi venovali počas celého dňa.

Poďakovanie patrí aj vedeniu Národnej ZOO Bojnice za umožnenie návštevy, a tým k napísaniu tohto článku.

Ivana Lančaričová

Zdroje: Národná zoologická záhrada Bojnice

POHĽADOM VETERINÁRNEHO LEKÁRA PRE ZOO V ZLÍNE

MVDr. Dominik Gregořík, absolvent všeobecného veterinárskeho lekárstva na „Vysoké škole veterinárnej“ v Brne, žije v dedinke Veselá neďaleko Slušovic. Taký bol aj rozhovor s ním, veselý a plný slušnej dávky pozitívnej energie. V Slušoviciach vedie svoju súkromnú veterinárnu kliniku. Takisto má pod sebou „Útulek pro zvířata v nouzi“ pre mesto Zlín. V minulosti sa venoval koňom, avšak dnes pre nabitý harmonogram už len okrajovo. Ja s opisom profesionálnej činnosti nekončím, pán doktor je totiž veterinárom pre ZOO a zámek Zlín-Lešná, kde už nejaký ten piatok pôsobí. Sme šťastlivcami, bol totiž ochotný podstúpiť rozhovor pre Ardo.

Ako by ste opísali svoju prácu pre ZOO dnes a kedysi, keďže niekoľko rokov spolupracujete práve s tou v Zlíne.

Ja pracujem v ZOO a zámek Zlín-Lešná od roku 1992. Bude to čochvíľa už cez 28 rokov. Situácia, ktorá bola v časoch, kedy som začínal, bola odlišná od tej dnešnej. Keď sa chceli získať informácie, zohnať nové zdroje, bolo to omnoho komplikovanejšie. Nebolo internetu, Googlu, sociálnych sietí. V zdravej miere sú podobné výdobytky doby veľkým prínosom. Tým, že chýbali, bola nastavená vysoká komunikačná bariéra. Takisto, ešte jeden či dva roky po Nežnej revolúcii bolo takmer nemožné zohnať zahraničnú literatúru, ktorá by bola všeobecne prospešná pre všetkých, v prípade pracovníkov zoologických záhrad obzvlášť. S úsmevom na tieto časy spomínam, no v niektorých ohľadoch

je fajn, že ide o históriu. Keď v dnešnej dobe príde nový druh zvierťa do zoologickej záhrady, nielenže získavame čo najviac informácií ohľadom liečby a imobilizácie, no je pre nás veľmi dôležité pochopiť fyziológiu, anatomické špecifiká daného zvierťa a všeobecne jeho osobitné potreby napríklad v tom-ktorom ročnom období. Kedysi bola cesta k informáciám podobného typu zďaleka náročnejšia, niekedy až nemožná. Dnes sme ďaleko inde, samozrejme, o ďalších tridsať rokov budeme situáciu vyhodnocovať opäť inak. Ja osobne si už môžem dovoliť hodnotiť progres, ktorého som bol súčasťou za uplynulé roky a porovnávať. Predtým veľa veterinárov vychádzalo u takej antilopy z fyziológie a anatómie „kozy“. U šeliem sa taktiež vychádzalo z jej podobných psovitých či mačkovitých šeliem, ktoré sa

chovali v domácnostiach. Na tieto informácie sa adaptovali dodatky od skúsenejšieho kolegu, ktorý v danej zoologickej záhrade pracoval predtým. Ja si pamätám na časy, kedy odchovať Pštrosa afrického, bolo veľmi komplikované v českých podmienkach. Dnes máme opäť iné problémy, no posunuli sme sa milľovými krokmi vpred.

Ako ste sa dostali do ZOO a vôbec k veterinárnej medicíne exotických a ZOO zvierat? Ktoré skúsenosti Vás predpripravili na prácu so zvieratami bežne žijúcimi skôr vo voľnej prírode?

Ako som skončil práve v ZOO? Cesta, ktorou som sa sem dostal, nebola vyšliapaná práve špecializáciou. Využil som momentálnu situáciu, keďže kolega, vtedajší veterinár v ZOO, sa po čase náhle rozhodol, že končí s vykonávaním veterinárnej praxe a riaditeľ ZOO ma oslovil, či by som nechcel v tejto práci pokračovať. Dva roky v priebehu štúdia som tam chodieval na prax len tak, aby som si rozšíril obzory, všeobecný prehľad. Ľudia ma tam už predtým registrovali. V mojich časoch žiadna špecializácia na exotické a zoologické zvieratá nebola. Fungovala fakulta tropickej medicíny, no tá bola skôr zameraná na nákazovú situáciu v zahraničí, nemalo to veľmi spoločné s liečbou zvierat v zoologických záhradách. Samozrejme, pracovať v ZOO bolo a je typom činnosti, ktorý som si vždy prial vykonávať, no nikdy som ani len nedúfal, že sa moje priania stanú skutočnosťou. Ponuka mi padla, ako sa hovorí, do náručia. Vďaka tomu, že som vykonával aj terénnu prax, mal som absolvovaný aj nejaký obvod po väčších hospodárskych zvieratách, aj skúsenosti na klinike malých zvierat. Dlhé roky som prácu v ZOO vykonával bez priamej pomoci, a teda kolegu, ktorý by ma zastupoval. Záskok som riešil s kolegami z ostatných ZOO. V dnešnej dobe mám vo svojom tíme viac lekárov a snažím sa do budúcnosti vychovávať takú generáciu veterinárov, ktorá bude odľahčená o skutočnosť, že nebudú mať s kým spolupracovať, na koho sa obrátiť. Náročnosť v dnešnej dobe je spojená aj s tým, že sa uskutočňuje ďaleko viac odchovov. Čo je, samozrejme, výzva nielen z pohľadu, že zvieratá treba odchovať, no takisto aj zabezpečiť, aby

bolo „orgánovo zdravé“, a aby daný jedinec bol plnohodnotným pre ďalšie rozmnožovanie.

V prípade, ak je medzi nami niekto, kto má vážny záujem vykonávať prácu veterinárneho lekára zoologických a exotických zvierat, aké osobnostné predpoklady si tento typ práce pýta?

V ZOO je široký záber zvierat, od malých až po veľké, od kopytníkov cez šelmy ku vtákom a tak ďalej. Každá ZOO chová teda určité spektrum zvierat. Tento človek by mal mať prax minimálne dva roky vo všeobecnom veterinárstve hospodárskych a spoločenských zvierat, aby nejakým spôsobom vedel zareagovať na čo najširšiu škálu živočíšnych druhov. Mal by absolvovať akoby kolo, od ktorého sa môže neskôr odrážať a bude lepšie zvládať manipuláciu s akýmkoľvek druhom zvierat. Mne práve chodia na prax študenti, ktorí majú problematiku zoologických zvierat, kde sa na škole učia o korytnačkách, chameleónoch, hadoch, a pod. Prídu sem s druhou alternatívou, ktorej rozumejú, čo je pes a mačka, no o prežúvavcoch toho vedia menej. Ďalšou problematikou sú vtáci, kde väčšinu zoologických záhrad zastupujú plus-mínus 60%. Je pár výnimiek, ako napríklad Loro Parque ZOO na Kanárskych ostrovoch, ktorá je zameraná na vtáctvo a teší sa prvenstvu kolekcie papagájov na svete. Ide o príliš veľký záber a študenti, ktorí vyjdú zo školy, nemajú takmer žiadnu prax v oblasti vtákov. Prax je vo všeobecnosti hlavne o tom, že treba vedieť veľa o fyziológii a o anatómii konkrétnych zvierat. Keby som ja zvažoval nad novým kolegom, ktorý by bol pre mňa určitým spôsobom užitočný a zamestnateľný, tak by mal mať, podľa mňa, absolvované spomínané veľké kolo naprieč druhmi hospodárskych a spoločenských zvierat, čo mám pocit, že u absolventov československých škôl chýba. V zahraničí praktická skúsenosť zastupuje ďaleko väčší podiel a je dokonca zakomponovaná do štúdia už v nižších ročníkoch. Študenti majú príležitosti a sú nútení jej absolvovať veľké penzum. Potom sa človek stavia do nových situácií omnoho istejšie. U nás je, hlavne v prvých ročníkoch, zanedbávaná a študenti začínajú riešiť problematiky reálneho života až v piatom, šiestom ročníku. Osobne by som

pokladal dôraz na prax aj v nižších ročníkoch, čo v československom učebnom pláne stále chýba. Je tú taktiež veľký nesúlad v tom, že väčšina veterinárov, tobôž veterinárov v zoologických záhradách, nie je veľmi ochotných brať študentov a zaučať. Áno, treba sa im nejakým spôsobom venovať, nechcem hovoriť, že to zdržuje, no nie každý to má rád a tým pádom tú možnosť decká nemajú. Škola sa k problému stavia väčšinou tak, že hľadanie praxe vloží do rúk študentom. Jednotlivé katedry veľmi nekomunikujú s veterinármi z okolia, a tým nevznikajú spoločné dohody. Vykonávať praktickú činnosť je akoby slobodnou voľbou každého študenta. Dvojočná skúsenosť pri hospodárskych a spoločenských zvieratách je dôležitá aj pre chirurgiu. V zoologickej záhrade je operácií a chirurgických zákrokov veľmi málo. V mojej súkromnej klinike sa denne uspáva tak 5 – 7 psov na bežné zákroky. Ak to budete vykonávať dlhší čas, získate nejakú rutinu. V zoologickej záhrade sa zvykne „zašívajú“ tak jedenkrát za mesiac. Ak budete prevádzkať chirurgické zákroky nie často, nezískate rutinu a môže sa pravdepodobnosť, že sa zákrok nepodarí, zvýšiť. Ak má človek absolvovanú spomínanú prax a až vtedy sa uchádza o prácu v ZOO, nazval by som to ideálom. Neviem, akú vedomosť máte o platení veterinárov v našich podmienkach, no mimo ZOO Praha, majú ostatní veterinári pôsobiaci v našich zoologických záhradách aj svoju súkromnú kliniku. Je náročné užiť si čisto z platu zo zoologickej záhrady, ak sa chce človek ďalej rozvíjať či užiť rodinu.

Ako sa rozpoznáva choré zviera v ZOO v porovnaní s našimi domácimi miláčikmi? Kde vnímate najvýznamnejší rozdiel? Narážam na rozdiel pri diagnostike domestikovaných a divo žijúcich zvierat.

Začnem tým, ako sa dá rozpoznať ochorenie u zvierat vo všeobecnosti. Domestikované zvieratá tým, že sú dlhšie „v zajatí“, diagnostikujeme jednoduchšie. Zvieratá vo voľnej prírode vedia svoju bolesť veľmi dobre zakamuflovať, keďže slabší a chorí jedinci sú okamžitým terčom predátora. V praxi pri malých spoločenských zvieratách si zviera viete zväziť, auskultovať, odobrať vzorky a podobné záležitosti aj pri jeho vedomí. Pri zoologických zvieratách, na malé

výnimky, je prvým krokom skutočnosť, že ho treba uspať a až potom riešite ostatné kroky. Sú tu však niektoré zákonitosti, ktoré treba poznať. Napríklad u morských cicavcov, napríklad Tuleňov hrivnatých, je veľmi komplikovaná imobilizácia. Zaspí krásne, no stáva sa, že často nedýchajú pri nástupe narkózy. Dokážu spať pod vodou, pripadá im to, že v takom prostredí aj sú. Treba ich preto špeciálne zaintubovať. Konať sa musí viac než rýchlo, preto sa človek musí vyznať v anatómii. Množstvo imobilizácií morských cicavcov končí úmrtím zvieraťa pre ľudskú neznalosť. Každé zviera má svoje špecifikum. Taká žirafa má byť uspávaná v polohe ležmo, no s krkom postaveným nahor, čiže k tomu treba skupinu skúsených ošetrovateľov, ktorí vedia, čo robiť. Pokiaľ by sa žirafa položila hlava na polhodinu, prekrví sa jej mozog, čo vedie k stavu zvanému hydrocephalus. Ten je neriešiteľný a zviera odíde na večnosť úplne zbytočne. Je to oveľa komplexnejšie, všetky zákroky v ZOO sa konzultujú na porade s vedením.

Pri manipulácii so zvieratom, kedy viete, že je vhodné pristúpiť pri tom-ktorom zvierati? Predsa len, ide o náročný proces už len pri rozzúrenej mačke. V prípade, ak to nie je uskutočniteľné manuálnym odchytom, ako sa ďalej postupuje, ako sa treba zariadiť?

Práveže, ako som už spomínal, ten postup je opačný. Treba zvoliť vhodný postup anestézie. Previesť anestéziu vám nie je treba u vtákov, okrem napríklad pštrosovitých. Vtáka o veľkosti bociana je v dnešnej dobe nereálne uspať fúkaním. Môže sa prestreliť hrudník, dostanete sa do vzdušných vakov a zviera okamžite zomiera. Ja, pokiaľ to ide a zoológ to vie, u zvierat preferujem manuálny odchyt. To si však môžete dovoliť u malých opíc, u vtákov do veľkosti, dajme tomu, žeriava. Využívame často aj uspávaciu masku s isofluranom k imobilizácii. Keď je to zrealizovateľné, mechanicky zafixovať zviera je najlepším spôsobom. Určité riziko má aj manuálna fixácia. Môže sa stať, že pštros si vytkne nohu, prípadne si plameniák udrie nohu o druhú a dôjde k zlomenine. Koniec koncov, každý typ manipulácie so zvieratom nesie určité riziko. Bohužiaľ, tak to v praxi funguje. Na čo som prišiel až s odstupom času

je, že situácie, ktorým čelíme, treba dôkladne vyhodnotiť, zvážiť so zoológmi, rozobrať a nekonať prchko vždy, keď uvidím napríklad krv vo výbehu. Stáva sa potom, že sa zvieratá uspia a nakoniec zistíte, že „problémom“ je úplná maličkosť, ktorá by sa vyriešila aj sama. Netreba zvieratá zbytočne stresovať.

Sú zvieratá, s ktorými uprednostňujete skôr nepracovať?

Je pravdou, že sú skupiny zvierat, ktoré sú z môjho pohľadu veľmi ľahko imobilizovateľné, a takpovediac nemám žiaden stres pri manipulácii s nimi. Napríklad veľké mačkovité šelmy sú jednoducho a bez komplikácií imobilizované. Na druhej strane, Kazuár veľkoprilbý máva od prírody pomerne časté excitačné stavy. Nie sú to tie usmievavé a pokojné typy. Kazuáre sú veľmi často a v rôznych kombináciách excitované, vyskakujú, padajú, búchajú hlavou či nohami o stenu. Je to stresujúce vzhľadom k tomu, že kazuáre sú relatívne málo častými zvieratami a nedajú sa dobre rozmnožovať v európskych podmienkach. Ošetrovanie treba urobiť tak, že ste dôkladne predpripravení na rôzne potenciálne scenáre.

S ktorými ochoreniami sa najčastejšie stretávate v prípade zoológických zvierat? Je ich zdravotný stav ovplyvnený aj skutočnosťou, že nie sú v prirodzených podmienkach?

Samozrejme, tvrdím, že väčšina zdravotných problémov, ktoré sprevádzajú zvieratá v zoológických záhradách, je spôsobená práve problémami, nazvime ich technologickými. Sú jedinice, tzv. potraviví špecialisti, ktorí vyžadujú určitý druh krmiva a vy ich tým nemôžete živiť. Napríklad Kuskus škvrnitý sa živí obmedzenou skupinou rastlín a nie je vhodné kŕmiť ho ničím iným. Ak ho kŕmite čímśi iným, isté obdobie prežije, avšak, po čase metabolicky skolabuje. Takisto, dlhodobé kŕmenie potravou, ktorá bola mrazená, istým spôsobom znehodnocuje napríklad rybie mäso a pokiaľ budete kŕmiť pelikána iba mrazenými rybami, tak ho ťažšie rozmnožíte v porovnaní s tým, keď ho prikrmujete živými rybami. Na druhej strane, väčšina zoológických zvierat sa dožíva vyššieho veku ako vo voľnej prírode, keďže nie sú

vystavené predátorom. Pri určitom ochorení sa zvieratá vie v ZOO dožiť dajme tomu päť rokov naviac ako vo voľnej prírode, kde by bolo ľahkým terčom pre predátorov. U antilop je bežný životný rozsah 12 rokov vo voľnej prírode. V zoológickej záhrade to môže byť 16 rokov. Napredujeme v zoológických záhradách aj čo sa týka technológie chovu, napríklad svetelného a tepelného režimu a snažíme sa rôznym komplikáciám vyvarovať. Na technológiu chovu treba pokladať dôraz, keďže jednoduchá ľudská chyba môže byť pre zvieratá letálna. Žiaľ, nenájdete chovné zariadenie, ktoré by napodobnilo stopercentne prirodzené podmienky.

Prienik medzi voľnou prírodou a domestikovanými zvieratami podchyťáva veterinárny lekár. Stretli ste sa v praxi s prípadom, kedy sa riešilo ochorenie so zoonotickým potenciálom?

Zoonózy? Osobne som sa s nimi za moje pôsobenie nestretol. Je pravdou, že máme napríklad Gibony strieborné, ktoré sú prenášači hepatitídy typu B. Takže všetci, ktorí sa s nimi dostávajú do priameho kontaktu, sa musia dať vakcinovať na béčkovú hepatitídu, a tým pádom je situácia vyriešená.

Vedeli by ste spomenúť svetlý bod vo Vašej kariére, na ktorý ste obzvlášť hrdý?

U každého je ten príbeh trochu iný. Od malička som však mal hyenu akosi zaškatuľkovanú v nie práve pozitívnom slova zmysle. Nikdy mi neimponovala a dlhé roky sme ju v ZOO Zlín nechovali. Hneď ako sme začali, vyskytlo sa niekoľko zdravotných problémov, ktoré sa museli urgentne riešiť. Jedna z prvých bola fraktúra tibie u samca. Väčšie zákroky nemožno vykonať u nás v ZOO. Väčšinu potrebného vybavenia k úkonu náročnejšieho chirurgického zákroku mám na svojej súkromnej klinike vzdialenej niekoľko kilometrov od ZOO. Čiže už uspaného samca hyeny sme prevážali tam, kde sme mu spravili osteosyntézu a do dnešných dní samec funguje bez komplikácií. Druhá hyena mala neurologický problém, ktorý viedol k paréze panvových končatín. Uspali sme ju a cestovali sme na magnetickú rezonanciu do Brna. Tam sme však skončili v zápche, kde sme pobudli tri hodiny v kolóne. Bolo nutné zvieratú niečo

pripichnúť na predĺženie účinku narkózy, keďže sa pomaly prebúdzalo. Po týchto skúsenostiach mi hyeny prídu ako úplne disciplinované a nehysterické zvieratá. Veľmi distingvovane sa nechala pripichnúť, niežeby mi sama nastrčila končatinu, to nie, no bolo mi veľmi sympatické, ako vedia zvládnuť aj vypätejšie situácie. Mám rád tých pacientov, ktorí nemávajú časté excitačné stavy a sú nevypočítateľní ako predtým spomínané kazuáre.

Kolekcia ZOO v Zlíne pozostáva z 226 živočíšnych druhov, čo je už štandardom pre stredne veľké až veľké ZOO. Súčasťou tejto kolekcie sú aj niektoré ohrozené druhy. S akými zdravotnými komplikáciami sa stretávate u ohrozených druhov v porovnaní s tými, ktoré majú stabilizovaný počet jedincov?

Keby som bol schopný to nejakým spôsobom bagatelizovať, tak väčšinou zvieratá, ktoré sú ohrozené, sú vo svojej podstate málo adaptovateľné živočíchy. Vývojovo sa to niekde ustrnulo a nie sú schopné adaptovať sa na zmeny, ktoré sa okolo nás neustále dejú. Taktiež tým, že ich je koniec koncov málo, sú istým spôsobom degenerované, keďže genetická základňa a variabilita génov je obmedzená. Ide o náročnú otázku, preto odpovedám aj zdržanlivejšie. Istým spôsobom ich výnimočnosť je daná aj slabou schopnosťou rozmnožovať sa. Je to určite veterinárna výzva pracovať s poslednými hárskami kusov určitého živočíšneho druhu.

významu zoologických záhrad. Čo by ste týmto ľuďom odkázali?

Poňatie zoologických záhrad by sa malo zmeniť najmä z toho hľadiska, že v dobe dnešnej techniky už nie je dôležité exotické zviera len vidieť naživo. Vo väčšine prípadov, tam chodia rodiny s deťmi a ide o formu voľno-časovej „zábavky“. Poslanie ZOO, myslím si, by malo byť skôr o tom, že rodič to pojme z výchovno-edukačnej stránky. Už v útlom veku treba deťom poukazovať na to, že každé zviera je súčasťou nášho bytia a zaslúži si humánne zaobchádzanie. Druhou zložkou by mala byť orientácia na chov zvierat ohrozených v prírode. Aby sme zvieratá zachovali do doby, kým budeme schopní ich chrániť aj vo voľnej prírode. Zachovať genetický materiál. V dnešných podmienkach, až na pár výnimiek, nie sme veľmi schopní zvieratá vypúšťať naspäť do prirodzených podmienok tak, aby sa bez problémov začlenili. V ZOO sa dbá o zachovanie genetického materiálu určitých živočíšnych druhov a aj tých, ktoré sa adaptujú na zmeny ťažšie. Je úplne nemožné vypustiť zviera, ktoré určitú dobu pobudlo v zoologickej záhrade, nazad do voľnej prírody. Napríklad ZOO a zámek Zlín-Lešná má program na reintrodukcii supov. Supy odchováme pod dohľadom rodičov, ľudský kontakt musí byť eliminovaný a neskôr sa vypúšťajú napríklad v Bulharsku.

Pánovi doktorovi sa chcem touto formou poďakovať za príjemný rozhovor a vždy ochotný prístup.

Nájdu sa aj ľudia, ktorí sú zľahka skeptickí voči

Richard Pavlík

MALKIA PARK

Domov pre mnoho zvieratiek, cez mačkovité šelmy, prežúvavce, opice až po vtáky. Bohužiaľ tieto zvieratká by vo voľnej prírode neprežili, a preto im bolo potrebné vytvoriť podmienky pre nový, lepší a dôstojnejší život. Či už sú to zvieratká z cirkusov, zoologických záhrad alebo zookútikov. Toto je jedným z cieľov Malkia parku. K ďalším patrí napríklad osвета ľudstva a ochrana prírody. V neposlednom rade motivácia ľudí k rešpektu a láske k prírode nevynímajúc zvieratá. Takto by sme vedeli zhrnúť charakteristiku tohto úžasného miesta nachádzajúceho sa pri Orechovej Potôni vzdialenej 40 km od Bratislavy.

Tento park je pomenovaný po Vašom prvom zachránenom zvierati – levici menom Malkia, čo v preklade znamená kráľovná. Aký je celý jej

príbeh?

Jej celý príbeh by bol veľmi dlhý, ale skúsím skrátiť. Narodila sa v zajatí súkromnej osoby

rodičom cirkusového pôvodu a bola odvrhnutá matkou levicou. Človek ju zachránil, ale miesto, kde by mala žiť, nebolo pre ňu vhodné a dôstojné. A tak som si ju ako adoptívny rodič vzala pod ochranné krídla. Vyrastala chvíľu s mojim psom (zlatý retriever), kým sme jej postavili bezpečný nový výbeh v jednej dedine. Rok na to sme sa ujali aj jej sestry a keď mala tri roky, sme ju spolu s Malkiou presťahovali do Malkia parku.

Zaujímali by nás aj ďalší príbeh Vašich levích zverencov, a to konkrétne Kamu a Cézara, ktorí sú rodičia Love a Arye narodené priamo u Vás.

Kamu a César sú našimi prvými zverencami v parku, ich výbeh bol vybudovaný ako úplne prvý. Tvorili skupinu s Leom, Suriou a Elzou. Keď k nám prišli, boli samozrejme nevykastované, a preto sme museli počkať, kým samičky porodili mláďatá. Ako prvá rodila Kamu, ktorá bola od svorky oddelená (tak to levy robia aj vo voľnej prírode). Pôrod mala bezproblémový a o mláďatá sa príkladne starala, žiadna ľudská pomoc nebola potrebná. Po nejakých 6-8 týždňoch, keď mláďatá podrástli, sme ich dali spolu k otcovi a

do dnešného dňa žijú krásne spolu ako rodinka.

Biele tigríča Carmen odtrhnuté od matky bolo využívané v cirkuse na fotenie. Vieme, že k Vám prišla vo veľmi zlom stave (pre záujemcov viac nájdete na internetovej stránke v časti NAŠI ZVERENCI alebo pri komentovanej prehliadke). Ako sa bielym tigrom u Vás darí?

Po Carmen sme prijali ďalšie dva biele tigre (súrodencov Falco a Mautzi) a minulý rok ďalšie dve biele sestričky Misty a Shadow. Momentálne sa majú dobre, ale nikdy neviete, aký je ich zdravotný stav, čo sa genetiky týka, ako to bolo aj v prípade Falca, ktorý nám pred rokom uhynul. Pri pitve mu bola zistená srdcová vada.

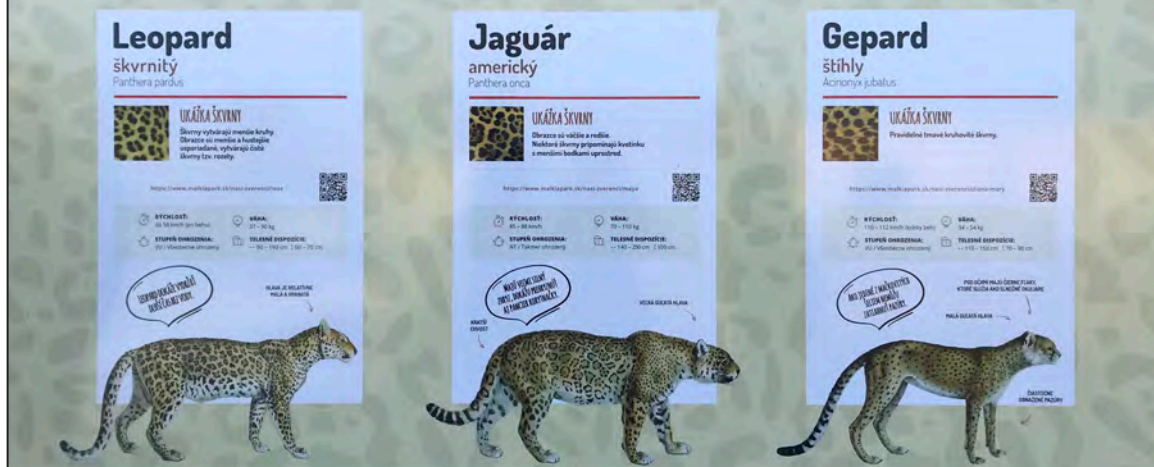
Niektorí si myslia, že biele tigrie mláďa sa môže narodiť len bielym tigrom rodičom. Je to naozaj tak? Kam smeruje tendencia populácie bielych tigrov?

Biele tigrie mláďa sa môže narodiť aj klasicky sfarbenému tigriemu páru, avšak rodičia musia byť nositeľmi recesívneho génu pre biele sfarbenie. Táto farebná mutácia sa vyskytuje iba u bengálskeho poddruhu. Šanca však je veľmi malá, udáva sa 1:10000. Vo voľnej prírode ani nežije toľko tigrov - bengálskeho poddruhu (okolo 2400 jedincov vo voľnej prírode). V zajatí sa rozmnožujú biele rodičovské páry, kedy je 100% istota, že sa narodí biely jedinec. Biele tigre majú genetickú mutáciu nazývanú leucizmus. Z dôvodu udržiavania tohto sfarbenia je v zajatí nutný inbreeding, ktorý so sebou prináša zdravotné komplikácie. Na prvý pohľad si môžete všimnúť škúlenie (strabizmus), no často sú pridružené aj ďalšie zdravotné problémy ako dysplázia bedrového kĺbu, rázštep podnebia, skolióza chrbtice, neurologické poruchy a zlý rast zubov. Tiež sa môže vyskytnúť Downov syndróm.

Momentálne už akreditované a seriózne zariadenia, kvôli týmto dôvodom, upúšťajú od rozmnožovania bielych tigrov. Danou problematikou sa hlbšie zaoberá v pripravovanej odbornej práci náš ošetrovateľ Lukáš, ktorý je študentom UVLF v Košiciach.

Nájdeme u Vás aj Cattleyu, leoparda obľáčkovitého, ktorá má jeden hendikep, a to,

VIETE ICH ROZLIŠIŤ?

že má len 3 nôžky. Máte nejakých podobne hendikepovaných bojovníkov, ktorým ste pomohli vo veľmi ťažkých chvíľach?

Máme viac chorých jedincov ako medvedice, levy, tigre, ťavu, a konkrétne tieto mali závažné problémy.

Bola by som rada, ak by ste nám priblížili aj príbeh medvedíc Hildegard a Trudy.

Naše medvedice si častokrát mýlia s mláďatami, opak je však pravdou, sú to staré zaslúžilé dôchodkyne, ktoré si odtrpeli svoj život v zajatí cirkusantov. Ich úlohou bolo zabávať obecenstvo tým, že museli jazdiť na mopedoch, no a keď práve nejazdili, tak oddychovali v stiesnených klietkach. To veľmi poznačilo nielen ich psychiku, ale aj fyzickú stránku. Do dnešného dňa z času na čas robia kolečka na jednom mieste, Trudy musí brať doživotne lieky na srdiečko a má problémy s kĺbmi.

Na aké ďalšie zvieracie druhy vieme u Vás naďažiť?

Máme v parku okrem mačkovitých šeliem a medveďov aj psovité, hyenovité šelmy, primáty, kopytníky a vtáctvo.

Viete nám priblížiť jeden deň Vášho zverenca v Malkia parku?

Záleží od toho, ktorý zverenec, lebo každý má rôzny režim. Ale tak trebárs šelmy: ráno ich príde skontrolovať ošetrovateľ, keď im ide čistiť

vnútorný výbeh sú vyvreté do vonkajšieho výbehu alebo naopak. V rámci enrichmentu dostanú schované mäsko, ktoré si potom musia hľadať, alebo nejaké vreco so slamou navoňanou voňavkou, alebo nejaké výkaly od kopytníkov. Oni sa zabavia a pohrajú, ponaháňajú medzi sebou (tigre sa kúpu v bazéne), levy sú prirodzene lenivé povahy, tak viac oddychujú.

Ako veľký výbeh majú približne Vaši zverenci?

Opäť ako ktoré. Každý výbeh však je minimálne tak veľký, ako udáva zákon, avšak vždy sa snažíme vybudovať ich väčšie. Napríklad zo zákona pre levy a tigre vyplýva 300 metrov štvorcových a my máme 700 m² a plus k tomu sa striedajú v 7000 m² výbehu.

O každú jednu šelmu, opicu a podobne sa starajú Vaši ošetrovatelia. Čo všetko je ich náplňou, koľko zverencov majú na starosti?

Máme to rozdelené na zóny. V zóne A sa starajú o vtáctvo, kengury, kapybary. V zóne B o malé mačkovité šelmy, v zóne C o opice, v zóne D o levy a tigre a v zóne E o veľké šelmy (medvede, jaguáre, gepardy, hyeny...). V zóne F sú kopytníky.

Áké zaujímavé skúsenosti (veterinárne zásahy či operácie) sa už vo Vašom parku vyskytli?

Rôzne. Kastrácie (u samcov leva je možná iba vazektómia, ináč by prišli o hrivu), sterilizácie samíc (klasicky alebo aj laparoskopicky), extrakcie zubov, korekcia kopyt u zebra, amputácia prsta

u opíc, kompletne vyšetrenia pod anestéziou, ktoré zahŕňajú biochemické vyšetrenie krvi, moču, kontrolné RTG, USG. Každé uspávanie šeliem je však veľmi riskantné.

Ďalej napríklad zaseknutú srst' v hrdle šelmy, srdcové vady. Bežné úkony ako vakcinácia u väčšiny zvierat musia prebiehať bezkontaktné za pomoci imobilizačnej pušky alebo fúkačky.

Ako prebieha starostlivosť o Vašich zverencov? Keďže časť našich čitateľov sa stane veterinárnymi lekármi, vedeli by pracovať pre Vás a splniť si tak svoj sen pomáhanie exotickým zvieratám?

O samotný zdravotný stav našich zvierat sa stará zazmluvnený veterinár, samozrejme v spolupráci s ošetrovateľom, ktorý ho okamžite kontaktuje, ak zistí nejaký problém u zvierťa. Ošetrovateľ potom vykonáva podávanie liekov určené veterinárom, prípadne ošetrovanie rany. Z tohto dôvodu je veľmi dôležitý tréning zvierat na veterinárny „checking“.

Čo všetko vie návštevník u Vás zažiť?

Návštevníci si u nás veľmi chvália víkendové komentované kŕmenia, kde sa dozvedia veľa zaujímavostí o živote zvierťa, nielen v zajatí, ale aj vo voľnej prírode. Pri týchto kŕmeniach sa snažíme ukázať prirodzené správanie daného jedinca. Napríklad ukážka ako jaguáre lovia vo vode, kooperácia hyen pri potrave. Nakoľko je náš areál prístupný aj s kočkami, veľa rodín s detičkami k nám chodí, a preto máme vybudované nielen vonkajšie ihrisko, ale aj priestranný detský kútik a toalety s prebaľovacími pultami.

Kedy Vás vieme prísť navštíviť? A čo ak sme návštevník zo vzdialenejších kútov Slovenska?

Návštevné hodiny sa menia v letnej a zimnej sezóne, preto je ich dobré sledovať na našej webstránke alebo sociálnych sieťach. V septembri máme otvorené od stredy do nedele od 10:00 do 17:00 hod. Pre tých, ktorí prichádzajú z diaľky, je možnosť ubytovania priamo v parku v našom penzióne Malkia **

Na Vašej internetovej stránke www.malkiapark.sk sme sa dočítali o Vašej novinke pre ubytovaných zvane Safari. Čo táto novinka

obnáša?

Áno, táto novinka je iba od nedávna a umožnená iba ubytovaným hosťom. Treba si urobiť rezerváciu vopred, nakoľko za deň sú možné iba dve polhodinové jazdy, kedy sa našim terénnym vozidlom dostanú do blízkosti levovi či tigrov v našom veľkom safari výbehu. Ošetrovateľ im porozpráva o konkrétnych šelmách, a pritom si spolujazdci môžu fotiť a sledovať ich hrádky a naháňacky v tesnej blízkosti.

Splnenie jedného z Vašich cieľov ako občianskeho združenia je vytvorenie lepšieho života zvieratkám. Chod celej tejto myšlienky musí byť isto finančne náročný. Odkiaľ čerpáte finančné prostriedky? A vieme pomôcť nejako aj my?

Veľa zvierat muselo byť vykúpených z toho najhoršieho, hlavne od takých, ktorým je jedno ako žijú zvieratá, dôležité je pre nich, aby z nich mali peniaze. Je to veľmi smutné!!! Ale sú aj takí majitelia, ktorí darovali zvieratá, aby mali lepšiu starostlivosť a život, nakoľko tieto zvieratá už nie je možné vypustiť do voľnej prírody.

Na plnohodnotný chod nášho parku potrebujeme ročne viac ako 400 tisíc eur. Samozrejme je veľa spôsobov ako pomôcť. Prvým spôsobom je adopcia (vyjadríme sa k nej v nasledujúcej otázke), ďalšou možnosťou je jednorazový alebo pravidelný príspevok. Pomôcť sa dá aj návštevou alebo dobrovoľníctvom. Na dobrovoľníctvo musíte mať nad 18 rokov. Každá pomocná ruka pomôže. Vyskúšate si starostlivosť (príprava stravy, čistenie výbehu, zveľaďovanie areálu) o našich zverencov samostatne s ošetrovateľom alebo tímovo. Budete v bezprostrednej blízkosti našich zverencov, čo je naozaj skvelý zážitok. A na záver je sú tu ešte 2 % z daní. Za každú pomocnú ruku Vám ďakujeme.

Ja sama mám u Vás adoptované dva levy (Love a Aryu), ale vedeli by ste čitateľom priblížiť ako taká adopcia funguje?

Oh, to vám veľmi pekne ďakujeme zo srdca. Adopcia u nás je vlastne taká finančná podporná pomoc pre daného jedinca. Ako adoptívny rodič po zaplatení danej čiastky obdržíte od nás ďakovný list s malým darčekom a vstup zdarma do parku. Taktiež Vaše meno bude

uvedené na našej webstránke, ako aj na výbehu Vášho adoptovaného zverenca. Dvakrát ročne organizujeme špeciálny sprievod iba pre adoptívnych rodičov mimo návštevných hodín a tento rok k adopcii tigrov a levov pribudla aj možnosť safari jazdy, takže pri najbližšej takejto organizovanej akcii pre adoptívnych rodičov Vás radi povozíme pri šelmách.

Aké sú Vaše vízie do budúcnosti?

Boli by sme radi, keby sa nám podarilo vybudovať ďalšie výbehy pre šelmy, je to však finančne veľmi náročné. Je nám ľúto, koľko šeliem sme už museli odmietnuť kvôli tomu, že ich nemáme kam umiestniť. Aj my sa snažíme neustále vylepšovať a dôležité je pre nás šírenie osvetu, ako aj vzdelávanie mládeže. Budeme radi, ak si triedy či skupiny dohodnú špeciálny výlet,

kedy vieme šíriť túto osvetu ďalej. Čo sa týka veterinárov, či študentov „veteriny“, vieme vám pripraviť rôzne videá, prezentácie zo zákrokov našich zverencov. My máme tiež zamestnaného študenta „veteriny“, ktorý určite rád spraví prednášku svojim budúcim veterinárnym kolegom.

V mene nášho časopisu ďakujem veľmi pekne celému združeniu Malkia parku za rozhovor, a najmä za tú neskutočnú ochotu a pomoc nevinným bytostiam, ktoré to najviac potrebujú.

MVDr. Scarlett Marešová

MINIPRASIATKO... EXISTUJE VÔBEC?

Tak ako svoj bum zažili mini plemená psov, ktoré boli „predurčené“ na častejšie nosenie v kabelke, ako behanie po vlastných, tak svoju éru zažívajú aj mini plemená ošípaných. Menšie plemená ošípaných tu boli vždy, ale až nedávno sa začalo uvažovať o ich využití v podobe domácich miláčikov.

Asi každému nabehne úsmev na tvári, keď uvidí malé prasiatko v miske či šálke od kávy. Ale existuje vôbec plemeno, ktoré zostane takto malé aj v dospelosti? Ak ste si mysleli že áno, musím Vás sklamať. Nezostane.

Už v 90. rokoch dvadsiateho storočia sme mohli tieto menšie plemená vidieť napríklad v ZOO, kde sú doteraz veľkým lákadlom pre deti v kontaktných zónach. Tam môžeme oceniť ich mierumilovnú povahu a lenivý životný štýl. Takéto správanie môžeme očakávať, iba ak naplníme ich potreby.

Prasiatka nadobudli rozmach hlavne kvôli ich inteligencii, o ktorej ani nemôžeme pochybovať. Vedia sa veľmi rýchlo učiť, vedia sa dokonalo sústrediť na podnety a pripisuje sa im inteligencia trojročného dieťaťa. Sú zároveň aj veľmi čistotné a nie sú extrémne náročné na priestor.

Chovať prasiatko v byte? Za mňa ani náhodou. :D

Pre takýto život musí byť majiteľ „silná nátura“. Najmenšie vyšľachtené Göttingenské plemeno má v dospelosti približne 40 kg, ostatné zdobne-
lé plemená približne 60 – 100 kg. Hoci malé ciciaky majú iba pár gramov a naozaj sa zmestia do dlane, ošípané rastú až do veku 5 rokov. Nie je naozaj nič výnimočné, keď si záujemca zadováži trojmesačného spoločníka z inzerátu, v ktorom bolo napísané: „už nevyrastie“, a po dvoch rokoch hľadá nový domov 100 kg ošípanej.

S ich inteligenciou a vynaliezavosťou vznikajú v domácnostiach aj občasné problémy. Otvorenie šuflíka, koša či chladničky? Žiaden problém. Často krát vedieť byť aj nadmieru hlučné, ak si zaumienia, že jedlo, čo jete, chcú aj oni, alebo ich zavriete niekde, kde sa im nepáči. Toto sa prasiatka proste neodnaučia. Môže vám prekážať aj správanie, ktoré je pre ne úplne bežné, ako rytie (koberca, záhonu pred domom), žutie (gauča a všetkého, kde bolo jedlo), hryzenie (na znak upevnenia vzťahu v skupine). Keďže prasa je spoločenské zviera, samotú znáša zle.

Takéto problémy sa dajú eliminovať, ak na to vopred myslíme. Ideálne je, ak aj chceme chovať prasiatko vo vnútri, chovať ho v dome s prístupom von. Ideálne tiež je, ak máme aspoň dva jedince, ktoré si spolu vyplnia voľné chvíle. Prasa nie je pes a nikdy ani nebude. Aj napriek tomu môže byť z neho dobrý spoločník. Chodenie na vôdzke pre nich nie je žiaden problém. Dokonca, počúvajú na meno lepšie ako väčšina psov. Zvyknú si bez problémov na ruch v domácnosti, na autá, kosačku či iné zvieratá v domácnosti.

Na jedle sú závislé asi všetky prasiatka. Má to jednu veľkú výhodu. Naučia sa všetky triky sveta za piškótu alebo psiu granulu. Z mojej skúsenosti môžem povedať, že úkony, ktoré od nich chceme, vedia pochopiť oveľa rýchlejšie ako psy a vedia si ich aj zapamätať na dlhšiu dobu.

Ďalšou výhodou je, že nie sú náročné na priestor. Ak ich chceme chovať vonku, stačí im domček so suchou slamou, kde neprší a nefúka. Pri oplotení musíme byť dôslední. Ak si prasiatko zaumieni, že sa chce dostať k jabloni, ktorá je za plotom, bude to skúšať často a rôznymi spôsobmi. Veľmi rady sa pasú, tak musíme myslieť aj na priestor, kde si túto potrebu z času na čas naplnia.

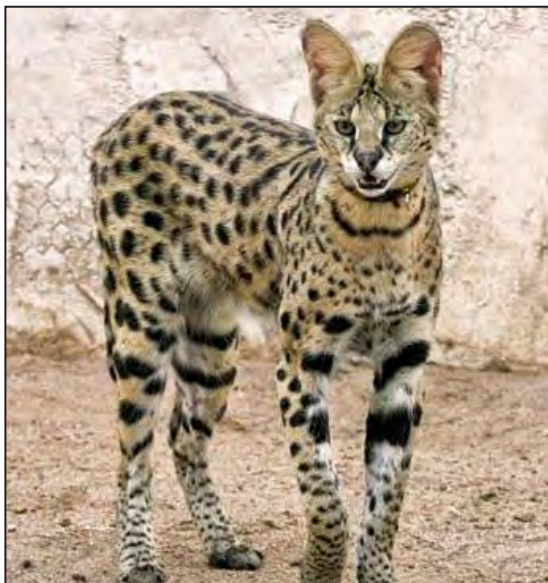
Čo sa týka potravy, sú to ideálni spoločníci na dedinský život. Potešia sa zelenine a ovociu zo záhrady, zvyšku jedla ako sú varené zemiaky, ryža, cestoviny a ďalej klasicky šrot, ďatelinové granule či kukuričné/hrachové lupienky a otruby... Existujú aj kompletne krmné zmesi pre mini prasiatka, kde je napísané aj presné dávkovanie a netreba ich dopĺňať žiadnymi minerálnymi doplnkami. Samozrejme, treba dávať pozor na prekrmovanie. Prasiatka totiž nemajú dno, keď sa jedná o maškrty.

Každému odporúčam poriadne si zvážiť možnosti chovu takéhoto atypického domáceho miláčika. Ja sama mám doma 6 ročnú prasnicu, kríženca Vietnamského prasaťa a hoci ju mám veľmi rada, druhé prasiatko by som si dobrovoľne už nezadovážila. Takéto zviera je záväzkom na 12-20 rokov. Každé jedno je obrovská osobnosť a individualita, neexistuje na ich výchovu žiaden vzorec. No ak ich pochopíme, môžu z nich byť tí najlepšie partáci.

Ak by niekoho zaujímali ďalšie rady a tipy, kľudne ma kontaktujte.

Petra Rendvanská

ŠELMA MAZNÁČIK

Veľké svalnaté telo, dlhé štíhle nohy, sfarbenie podobné mačke bengálskej, čierne slzičky ako gepard a obrovské guľaté uši. To je akási typická črta jedného z najväčších uznaných plemien mačiek na svete, mačky savanovej alebo Savannah. Toto úchvatné plemeno bolo vyšľachtené v roku 1986 chovateľkou bengálskych mačiek menom Judee Frank. Úspešne sa jej podarilo spáriť samca servala so siamskou mačkou a prvé mačiatko nového plemena bolo na svete. Mačka savanová začala byť populárna medzi chovateľmi koncom 90-tych rokov 20. storočia. V roku 2001 bolo toto plemeno prvýkrát uznané chovateľskou organizáciou TICA (The International Cat Association) a až v roku 2012 ako plemeno zúčastňujúce sa súťaží. Táto mačka bola donedávna považovaná za najväčšie a súčasne najdrahšie uznané plemeno, dnes je to plemeno Ashera, ktorého cena je okolo 80 000 eur. Mačiatka Savannah F1 generácie sa pohybujú v sumách zhruba 16 000 eur. F1 generácia je totiž priame potomstvo po servalovi, čo znamená, že nesie 50 – 75 % „divokej krvi“. Generácia F4 nenesie už takmer žiadne pôvodné črty, a tak sa takéto mačiatka bežne predávajú v rozmedzí niekoľko stoviek eur. TICA vyžaduje pre toto plemeno prísny štandard z pohľadu farebných variácií, ale

aj kríženia. Kedysi bolo povolené kríženie s plemenami ako je egyptská Mau, Ocicat, orientálna krátkosrstá a domáca krátkosrstá mačka. Dnes sa preferuje párenie iba Savannah-Savannah. Kríženia, ktoré nie sú povolené organizáciou TICA, sú kríženia s bengálskou, či mainskou mývaliou mačkou. To však môže viesť k nechceným genetickým vadám. Aj napriek tomu, že tento hybrid vznikol krížením s divokou mačkou a v mnohých vzbudzuje rešpekt, povaha Savannah je veľmi pokojná, priateľská a ľahko sa viaže na človeka. Je tiež ľahko cvičiteľná, no vzhľadom na jej veľkosť potrebuje dostatok priestoru na pohyb a hry. Rozhodne to nie je plemeno, ktoré celý deň prespí na posteli. Hovorí sa, že dokáže vyskočiť do výšky asi 2 a pol metra, to platí aj o výške značkovania teritória močom. Preto je dôležité prispôbiť im dostatočný priestor pre ich prirodzené správanie. Keďže nejde o plemeno bežných rozmerov, je samozrejmosťou venovať mu čas na správnu výchovu a socializáciu. V nesprávnych rukách by už táto mačička dokázala napáchať škodu ako na nábytku, tak aj na iných zvieratách či dokonca na človeku. No na svete existuje mnoho chovných staníc, ktoré tieto majestátny tvory chovajú s rešpektom, láskou a úctou. V prevádzke sú však aj také, ktoré chovajú Savannah iba za účelom zisku. Preto ak sa rozhodnete pre kúpu tejto luxusnej mačky, je veľmi dôležité zväziť, či budete mať naň dostatok času, priestoru, trpezlivosti, ale aj overiť si, či Vaše mačiatko pochádza zo zodpovedného chovu.

Lenka Sárková

<https://dress-sk.techinfus.com/koshki/bengalskaya/osobennosti-porody/>

HEALTH OF CAPTIVE RAPTORS

Raptors, also known as birds of prey, are a group of birds that hunt for food and rely on their strength, speed and stealth to locate and capture their prey. Thus, they have very specific nutritional needs that are very important to meet in order to ensure the health of the bird. Raptors are obligate carnivores and their talons and beaks are relatively large and powerful, adapted for tearing the flesh from the prey. Through improper nutrition, handling and training, health problems might occur.

Bumblefoot, also known as pododermatitis, is a condition commonly seen in captive birds, but not so much in wild birds. It is an inflammatory process on the pads of the feet and toes. It can develop when the bird is recovering from

a fracture or other injury in opposite leg. Therefore, it is common to see bumblefoot on the “good” foot. Bumblefoot can also be caused by improper husbandry, for example improper perch size, type of covering, too little perch variability, due to punctures caused by overgrown talons, or obesity. The underlying cause must be identified and corrected. In minor cases, simple padded bandaged and topical or systemic anti-inflammatories can be effective, but once abscessation has occluded, aggressive surgical debridement is required. As a prevention, it is important to check raptor’s feet regularly when the bird is handled to try and catch it early.

Aspergillosis (*Aspergillus fumigatus*) is the most important infectious disease in birds of prey. The fungus is found everywhere in the environment, but it doesn’t really affect healthy animals that much. It is important to avoid using organic materials within the bird’s enclosure, as these will allow for a fungal formation. Immune deficient individuals, as well as certain species of

birds of preys like goshawks, gyrfalcons and red-tailed hawks, are at risk of aspergillosis. There is a chronic and acute form of the disease. Chronic form is the most common and occurs secondary to a state that weakens the bird, while acute form is caused by massive exposure to fungal spores. Some signs of chronic form include depression, emaciation, anorexia. Respiratory signs are only seen late in the disease. There are several ways of diagnosing aspergillosis, such as tracheal culture, cytology, complete blood count, serology and x-ray image. Endoscopy is regarded as the best diagnostic option.

Sour crop is a condition where the crop is filled with undigested, spoiled food which is overgrown with bacteria or yeast. The presence

of yeast or bacteria is caused by crop stasis and the stasis may be caused by e.g. systemic illness and dehydration. Crop stasis is seen more commonly in severe emaciated and debilitated birds. Affected birds appear depressed and lethargic, their breath is often malodorous. Treatment includes removal of the spoiled food as well as supportive care including fluid therapy.

Wing tip oedema is another commonly seen syndrome in captive birds. It is an inflammatory condition that affects the end of the wing (metacarpus) of raptors. Species that come from warmer climates are usually more affected, such as Harris's Hawks, Peregrines, Lanner and Laggar falcons. The condition occurs during the winter when the weather is cold or freezing, and it usually affects younger birds as the first-year plumage is softer with reduced insulation properties and they might have less developed wing blood supply. The condition can be identified by drooped wings or wings that are held slightly away from the body. The temperature also changes – wing

tip becomes cold and swollen. The further up the wing the swelling extends, the more advanced the condition and the less successful treatment will be. This condition affects bird's performance, but it is totally preventable. The best prevention is not to perch birds outside when the temperatures drop and the weather gets cold, as well as not giving them baths when the weather is getting colder. Regularly checking the wings to compare temperature during the winter time is also an easy prevention method.

These are just a few examples of different health problems that are seen in captive birds of prey. As most of them are husbandry-related, they can be prevented with proper nutrition, training and husbandry. Small adjustments in day-to-day life of a captive bird can make a huge difference. Therefore, prevention is always the key to ensure a good and healthy life of a raptor.

***Greta Kavaliauskaite
Hans-Erik Hamrebø***

POZOR!
ATTENTION!
IT IS TICKET TIME!

*Práve TY môžeš vyhrať
vstupenky pre dvoch do Malkia parku!
Viac detailov ohľadom súťaže nájdeš na našom
Facebooku či Instagrame.*

*Win free tickets for two to Malkia park!
Feel free to reach out to us on Facebook or
Instagram to get more details about the
competition.*

MALKIA PARK
Big Cats Rescue

 @ARDO.UVLF
 @ARDO.UVLF